

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKIK W GDAŃSKU**

RGD.61-28/07/MLM

Gdańsk, dnia 19 listopada 2007r.

DECYZJA NR RGD. 38/2007

I. Na podstawie art. 28 ust. 1 oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939), w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu, przeciwko przedsiębiorcy SKT nr 200 STO z siedzibą w Gdańsku, w sprawie stosowania we wzorcach umownych: **„Umowa”**, **„Regulamin II Społecznej Szkoły Podstawowej”** oraz **„Regulamin II Społecznego Gimnazjum”** następujących postanowień, o treści:

- *„wszelkie spory wynikłe z obowiązywania niniejszej umowy rozstrzyga Sąd właściwy dla siedziby szkoły”, zapis zawarty w § 10 Umowy,*
- *„...Brak wpłaty w tym terminie powoduje zobowiązane zapłaty odsetek w wysokości ustawowej, a w przypadku opóźnienia przekraczającego 30 dni odsetek regulaminowych w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych”, zapis pkt II.7 „Regulaminu II Społecznej Szkoły Podstawowej” oraz „Regulaminu II Społecznego Gimnazjum”,*

w wyniku którego uprawdopodobniono, iż ww. przedsiębiorca stosuje praktykę o jakiej mowa w art. 24 ust. 2 pkt 1 i w związku ze zobowiązaniem przedsiębiorcy do podjęcia działań zmierzających do zaniechania naruszenia zbiorowych interesów konsumentów poprzez zmianę treści kwestionowanych postanowień umownych nakłada się na SKT nr 200 STO z siedzibą w G obowiązek wykonania tego zobowiązania poprzez zmianę stosowanych regulaminów i zmianę umów istniejących już w obrocie oraz poprzez zawieranie nowych umów zgodnie z podjętym zobowiązaniem.

II. Na podstawie art. 28 ust. 2 oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów określa termin wykonania zobowiązania, o którym mowa w punkcie I niniejszej decyzji – do dnia 31 grudnia 2007r.

80-824 GDAŃSK, UL. PODWALE PRZEDMIEJSKIE 30

TEL./FAX (058 PREFIKS) 346-29-32, 346-29-33, 301-50-21

E-MAIL: GDANSK@UOKIK.GOV.PL

III. Na podstawie art. 28 ust. 3 oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) i § 7 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 17 lipca 2007r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 134, poz. 939) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zobowiązuje SKT STO nr 200 z siedzibą w Gdyni do złożenia sprawozdania o stopniu realizacji zobowiązania, o którym mowa w punkcie I niniejszej decyzji, w terminie do dnia 31 stycznia 2008r.

UZASADNIENIE

W 2007r. Delegatura Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku przeprowadziła postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy przy zawieraniu umów o świadczenie usług edukacyjnych, w niepublicznych szkołach podstawowych w Trójmieście, nastąpiło naruszenie uzasadniające wszczęcie postępowania w sprawie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W ramach tego postępowania uzyskano wzorce umowne, stosowane m.in. przez SKT nr 200 STOz siedzibą w G (zwane dalej SKT).

Wyniki dokonanej analizy wskazały, że treść jednego z warunków zawartych w wzorcu umownym pn. „Statut” jest tożsama z postanowieniem wzorca umownego uznanego przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej zwany SOKiK) za niedozwolone i wpisane go do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone” (zwanego dalej Rejestrem).

Mając na uwadze te ustalenia, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwany również Prezesem Urzędu lub organem antymonopolowym) postanowił o wszczęciu, z dniem 18 lipca 2007r., postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na stosowaniu przez SKT we wzorcach umownych, tj.: **„Umowa”, „Regulamin II Społecznej Szkoły Podstawowej”** oraz **„Regulamin II Społecznego Gimnazjum”** następujących postanowień, o treści:

- *„wszelkie spory wynikłe z obowiązywania niniejszej umowy rozstrzyga Sąd właściwy dla siedziby szkoły”, zapis zawarty w § 10 **Umowy**, który mógł zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 4 stycznia 2007r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 37/06, w dniu 21 marca 2007r. pod nr 1074, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) zwanej dalej ustawą antymonopolową.*
- *„...Brak wpłaty w tym terminie powoduje zobowiązane zapłaty odsetek w wysokości ustawowej, a w przypadku opóźnienia przekraczającego 30 dni odsetek regulaminowych w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych”, zapis zawarty pkt II.7 **„Regulaminu II Społecznej Szkoły Podstawowej”** oraz **„Regulaminu II Społecznego Gimnazjum”**, który mógł zostać uznany za tożsamy np. z postanowieniem wpisanym do Rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ K.p.c., na mocy wyroku SOKiK z dnia 27 kwietnia 2005r. w sprawie o sygn. akt XVII AmC 103/04, w dniu 25 sierpnia 2006r. pod nr 827, co mogło stanowić naruszenie art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie*

konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) zwanej dalej ustawą antymonopolową.

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania SKT, pismem z dnia 18 września 2007r., podjęło zobowiązane do usunięcia kwestionowanych postanowień ze stosowanych wzorców umownych, jak również do aneksowania zawartych umów dotyczących świadczenia usług edukacyjnych.

Organ antymonopolowy ustalił i zważył co następuje:

SKT nr 200 STO z siedzibą w G zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS: Prowadzi ono Szkołę Podstawowa w G, wpisaną do ewidencji szkół niepublicznych, prowadzonej przez Gminę Miasta G, pod nr oraz Społeczne Gimnazjum w G, wpisane do ww. ewidencji pod nr

Zgodnie z brzmieniem art. 4 ust. 1 a ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 ze zmianą) przez przedsiębiorcę rozumie się *„osobę fizyczną, osobę prawną a także jednostkę organizacyjną niemającą osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, organizującą lub świadczącą usługi o charakterze użyteczności publicznej, które nie są działalnością gospodarczą w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej”*.

W ramach działalności dydaktyczno-wychowawczej SKT świadczy usługi edukacyjne, które są usługami o charakterze użyteczności publicznej.

Przedstawione okoliczności jednoznacznie wskazują, że SKT jest przedsiębiorcą w rozumieniu ww. przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i może być stroną postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie (...) stanowi, że przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działanie przedsiębiorcy. Z kolei, zgodnie z treścią pkt 1 tego przepisu, za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów uważa się w szczególności *„stosowanie postanowień wzorców umowy, które zostały wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, o którym mowa w art. 479 [45] ustawy z dnia 17 listopada 1964r. -Kodeksu postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.)”*. Tak więc, zachowanie przedsiębiorcy w kontaktach z konsumentami stanowi przejaw praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, jeśli działaniu temu można przypisać następujące atrybuty:

- ✓ ujawnia się w obrocie konsumenckim,
- ✓ jest bezprawne,
- ✓ godzi w interes konsumentów, który nie jest sumą indywidualnych interesów konsumentów.

Stosownie do przepisu art. 4 pkt 11 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, ilekroć w ustawie jest mowa o konsumentach, należy przez to rozumieć *„konsumenta w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964r. – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.)”*. Zgodnie z przepisem art. 22¹ K.c. *„za konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej nie związanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą*

lub zawodową”. Nie budzi więc wątpliwości, że rodzice/opiekunowie dzieci korzystających z usług edukacyjnych, świadczonych przez przedsiębiorcę, są konsumentami.

W przedmiotowej sprawie postawiono przedsiębiorcy zarzut podejmowania działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Źródłem tego rodzaju praktyk nie jest zazwyczaj siła ekonomiczna, czy władza rynkowa profesjonalisty, ale jego przewaga nad nieprofesjonalnymi uczestnikami obrotu (konsumentami).

Nie ulega wątpliwości, że zakwestionowane przez organ antymonopolowy działania przedsiębiorcy obowiązywały w obrocie konsumenckim, na etapie wykonania usług kształcenia świadczonych, przez profesjonalistę na rzecz zleceńodawców (konsumentów).

Bezprawność jest taką cechą działania, która polega na jego sprzeczności z normami prawa lub zasadami współżycia społecznego, czy dobrymi obyczajami, bez względu na winę, a nawet świadomość sprawcy. Jako „*sprzeczne z prawem*” należy kwalifikować zachowania niezgodne z nakazem zawartym w ustawie, rozporządzeniu wydanym na podstawie i dla wykonania ustawy, umową międzynarodową mającą bezpośrednie zastosowanie w stosunkach wewnętrznych. „*Sprzeczne z prawem*” są: czyny zabronione i zagrożone sankcją karną, czyny zabronione pod sankcjami dyscyplinarnymi, czyny zakazane przepisami administracyjnymi lub przepisami prawa gospodarczego publicznego, czyny zabronione przepisami o charakterze cywilnym, sprzeczne z nakazami zawartymi w prawie cywilnym lub prawie administracyjnym. Dla ustalenia bezprawności działania przedsiębiorcy wystarczy ustalenie, że jego określone zachowanie koliduje z przepisami prawa (*por. Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz pod redakcją Janusza Szwejki, Urząd Antymonopolowy, Warszawa 1994, s.38-39*).

O ile, generalnie, przepis art. 24 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wskazuje na przykładowy katalog działań bezprawnych, które mogą przybierać różne formy i postaci (reklama wprowadzająca w błąd, czyny nieuczciwej konkurencji itd.), o tyle w jednym przypadku norma ta wprost uznaje za bezprawne określony typ zachowań przedsiębiorcy, jakim jest stosowanie postanowień wzorców umów uznanych za niedozwolone i wpisanych do „Rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone” (zwanego dalej Rejestrem). Dla bytu tej praktyki niezbędnym jest łączne wystąpienie następujących przesłanek:

- ✓ przedsiębiorca musi stosować wzorzec umowy,
- ✓ określone postanowienia wzorca umowy muszą zostać uznane, wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za niedozwolone,
- ✓ postanowienia niedozwolone muszą zostać wpisane do właściwego rejestru, przez organ do tego uprawniony.

Stosowaną przez SKT „Umowę” oraz „Regulaminy”, w oparciu o treść których świadczone są usługi edukacyjnych, zawierające zbiór opracowanych (gotowych) i obowiązujących przepisów (klauzul), opracowanych przez przedsiębiorcę bez współudziału, czy woli jego kontrahentów, należy uznać za wzorce umowne. Wzorzec taki jest definiowany w literaturze przedmiotu jako doktrynalne określenie wszelkich jednostronnie przygotowanych z góry, przed zawarciem umowy, gotowych klauzul, w postaci warunków umów, ich wzorów, regulaminów itp¹.

¹ E. Łętowska, Ochrona niektórych praw konsumentów. Komentarz, 3. Wydanie, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2001, s. 75.

Zgodnie z art. 479³⁶ K.p.c., sprawy o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone należą do wyłącznej właściwości Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Uznanie przez Sąd rażącego naruszenia interesów konsumentów poprzez stosowanie danej (konkretnej) klauzuli umownej skutkuje wpisaniem takiego postanowienia do Rejestru. Organem wyznaczonym do prowadzenia Rejestru i dokonywania w nim wpisów klauzul abuzywnych jest, zgodnie z art. 479⁴⁵ K.p.c., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Konsekwencją umieszczenia określonego postanowienia w Rejestrze jest to, że posłużenie się nim, w jakimkolwiek innym wzorcu umownym/wprowadzenie do innej umowy, wywołuje skutek podobny do wprowadzenia do tego wzorca elementu bezwzględnie przez prawo zakazanego, przy czym dla uznania tożsamości klauzuli wpisanej do Rejestru i klauzuli z nią porównywanej nie jest nawet niezbędna ich literalna identyczność, a jedynie to, aby ich treść wskazywała na identyczny zamiar, bądź wywoływała identyczny skutek prawny. Tak więc zamiar/cel jakiego ma służyć kwestionowana klauzula jest głównym czynnikiem przesądzającym o tym, że jest ona tożsama z klauzulą wpisaną do Rejestru.² Ze względu na rozszerzoną skuteczność klauzul spełniają one taką samą funkcję, jak przepisy prawne, a zatem dla ich oceny – w drodze analogii – stosować należy zasady wykładni przepisów, a przy określaniu znaczenia niedozwolonych postanowień umownych wykorzystywać reguły interpretacji wykształcone w nauce prawa i praktyce orzeczniczej. Dlatego też niedozwolonymi są postanowienia umów, które mieszczą się w hipotezie klauzuli wpisanej do rejestru i klauzuli z nią porównywanej.

Stanowisko takie wynika nie tylko z zapisu art. 479⁴³ K.p.c. zgodnie którym prawomocność wyroku w sprawie o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone, zostaje rozszerzona na osoby trzecie od chwili wpisania wzorca umowy do Rejestru, ale także z treści:

- ✓ wyroku Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2006r. sygn. akt III SK 7/06 w którym uznał on, że wpisanie określonej klauzuli do Rejestru *“(…) działa erga omnes, a dalsze posługiwanie się klauzulą abuzywną wpisaną do rejestru jest zakazane obrocie prawnym nie tylko względem podmiotu, wobec którego to orzeczono, ale również identycznych lub podobnego rodzaju stosunkach prawnych zawieranych przez osoby trzecie, bez ograniczenia w żadnym sposób kategorii tych podmiotów”*,
- ✓ uchwały Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r., sygn. akt III SZP 3/06, w której zajął on stanowisko, że *“(…) zakaz stosowania postanowienia wpisanego do rejestru niedozwolonych klauzul umownych obejmuje wszystkie firmy stosujące wzorce umowne w obrocie z konsumentami, a nie tylko te, których dotyczył wyrok będący podstawą wpisu do rejestru”*, także wtedy, gdy przedmiotem oceny są „przypadki wprowadzania jedynie zmian kosmetycznych polegających na przestawieniu wyrazów lub zastąpieniu jednych wyrazów innymi, jeżeli tylko wykładnia postanowienia pozwoli stwierdzić, iż jego treść mieści się w hipotezie zakazanej klauzuli”.

Aby zatem stwierdzić stosowanie przez określonego przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów, polegającej na stosowaniu postanowień wzorców umów wpisanych do Rejestru, należy wykazać, że stosowane przez niego klauzule, w porówna-

² Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

niu z klauzulami występującymi w Rejestrze, charakteryzują się albo identycznym brzmieniem, albo są nieznacznie zmodyfikowane - co nie ma istotnego wpływu na zmianę kwalifikacji klauzuli, jako niedozwolonej - albo, pomimo różnicy w brzmieniu wywołują tożsame skutki. Głównym czynnikiem przesądzającym winien być cel, jakiemu ma służyć kwestionowana klauzula. Jeżeli jest on zgodny z celem utworzenia klauzuli uznanej za niedozwoloną, można uznać, że klauzule są tożsame.³

W dniu 27 kwietnia 2005r. Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów rozpatrując sprawę z powództwa Prezesa Urzędu, sygn. akt AmC 103/04, uznał za niedozwolone, postanowienie zawarte we wzorcu umownym, stosowanym przez Polską Korporację Finansowa SKARBIEC Sp. z o.o. z/s w Gdańsku. W dniu 25 sierpnia 2006r. postanowienie to zostało wpisane do Rejestru pod pozycją 827.

Ponadto w Rejestrze znajduje się wiele innych postanowień o treści tożsamej z brzmieniem postanowienia zawartego w pkt II.7 Regulaminów SKT. Dla przykładu w dniu 21 marca 2007r. do Rejestru, pod pozycją 1074, zostało wpisane postanowienie, stosowane przez Selectours & Teleman Sp. z o.o. w Warszawie, które wyrokiem SOKiK z dnia 4 stycznia 2007r., sygn. akt XVII AmC 37/06, zostało uznane za niedozwolone. Ponadto w Rejestrze, w pozycji 388, zawarto postanowienie umowne, uznane wyrokiem SOKiK z dnia 22 grudnia 2004r., sygn. akt XVII AmC 15/04, za niedozwolone. Postanowienie to było stosowane przez przedsiębiorcę, świadczącego, jak SKT, usługi edukacyjne.

Porównanie treści klauzuli umieszczonej w Rejestrze z postanowieniem zawartym we wzorcu umownym Stowarzyszenia zawiera tablica 1.

Tablica 1

POSTANOWIENIE UMIESZCZONE W REJESTRZE POSTANOWIENI NIEDOZWOLONNYCH			POSTANOWIENIE UMIESZCZONE WE WZORCU SKT	
L.P.	POZYCJA W REJESTRZE	TREŚĆ POSTANOWIENIA	TREŚĆ POSTANOWIENIA	PRZEPIS WZORCA
1	827	Jeżeli powstanie zaległość w płaceniu rat klient zobowiązuje się do zapłacenia na rzecz pożyczkodawcy zaległości wraz z opłatą karną w wysokości 0,35% kwoty raty kompletnej za każdy dzień zwłoki	Brak wpłaty w tym terminie powoduje zobowiązane zapłaty odsetek w wysokości ustawowej, a w przypadku opóźnienia przekraczającego 30 dni odsetek regulaminowych w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych	PKT II. 7 REGULAMINU II SPOŁECZNEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ I REGULAMINU II SPOŁECZNEGO GIMNAZJUM
2	388	Za sąd właściwy do rozpoznania spraw spornych strony uznają Sąd miejscowo właściwy dla Impuls School	wszelkie spory wynikłe z obowiązywania niniejszej umowy rozstrzyga Sąd właściwy dla siedziby szkoły	§ 10 UMOWY

Ad 1 Wyniki analizy porównawczej postanowienia zawartego we wzorcu stosowanym przez przedsiębiorcę z klauzulą umieszczoną w Rejestrze pozwalają na stwierdzenie, że stosowanie jego wywołuje tożsame skutki, bowiem w przypadku obu cytowanych wyżej postanowień określono umownie kary za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, znacznie przewyższające wysokość odsetek ustawowych.

Jakkolwiek orzeczenie SOKiK, będące podstawą umieszczenia ww. klauzuli w Rejestrze, nie było stosowane przez przedsiębiorcę świadczącego usługi edukacyjne, jednak okoliczność ta pozostaje bez wpływu dla przyjęcia w pełni uzasadnio-

³ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04

nego stanowiska, że postanowienie zawarte we wzorcu stosowanym przez Stowarzyszenie jest z nim tożsame, wywołując identyczny skutek. W przypadku obu porównywanych klauzul nie odnoszą się one bowiem do głównego przedmiotu umowy, ale w ten sam sposób regulują sankcje nakładane na klientów/konsumentów za nieterminowe wnoszenie opłat. Oba postanowienia regulują więc te same kwestie, związane z opóźnieniem świadczenia pieniężnego.

Należy przy tym wskazać, że jakkolwiek Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów w wyroku z dnia 27 kwietnia 2005r., sygn. akt XVII AmC 103/04, nie kwestionował prawa wynikającego z art. 481 § 1 kc, zgodnie z którym, jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, tym niemniej wysokość umownych odsetek - 0,35% dziennie - w zestawieniu z wysokością odsetek ustawowych (odsetki ustawowe wynoszą aktualnie 11,5% rocznie tj. 0,03% dziennie) „*jest zbyt wygórowana i stanowi przez to zbyt duże, nieusprawiedliwione okolicznościami obciążenie dla konsumenta*”.

W przypadku SKT kara za dalsze, miesięczne opóźnienie będzie dwukrotnie wyższa niż odsetki ustawowe, które obecnie wynoszą ok. 0,9%, miesięcznie.

Ad 2 Porównując postanowienie umieszczone w § 10 umowy SKT z postanowieniem umieszczonym w Rejestrze pod poz. 388 można przyjąć jako w pełni uzasadnione stwierdzenie, że treść omawianego warunku umownego, mieści się hipotezie klauzuli wpisanej do Rejestru. W przypadku powstania sporu na tle wykonywania umowy, zapis ten bezprawnie narzuca konsumentom właściwość miejscową sądu ze względu na siedzibę szkoły i ogranicza ich prawa do wytoczenia powództwa, wynikające z przepisów K.p.c. o właściwości ogólnej i przemiennej.

Zgodnie z ustawą z dnia 17 listopada 1964r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 269 ze zm.) mówiąc o właściwości miejscowej, można wyróżnić właściwość: ogólną, przemiennej i wyłączną. Zasadę w zakresie właściwości miejscowej określa art. 27 § 1 K.p.c. stanowiąc, że „*Powództwo wytacza się przed sąd pierwszej instancji, w którego okręgu pozwany ma miejsce zamieszkania*”. Właściwość wyłączna dotyczy powództw związanych m.in. prawem rzeczowym na nieruchomości, dziedziczeniem, stosunkami pomiędzy rodzicami i dziećmi. Przepisy dotyczące właściwości przemiennej przewidują możliwość wytoczenia powództwa o ustalenie istnienia umowy, jej wykonania, rozwiązania lub unieważnienia, jak też o odszkodowanie z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, przed sądem właściwym dla miejsca jej wykonania. W razie wątpliwości, miejsce to powinno być stwierdzone dokumentem. Przepisy art. 31 i nast. K.p.c. umożliwiają powodowi dokonanie wyboru pomiędzy sądem właściwości ogólnej, a innym sądem oznaczonym w tych przepisach, w zależności od tego, który sąd jest dla niego dogodniejszy.⁴ Nie jest zatem dopuszczalne narzucenie właściwości przemiennej przez jedną ze stron stosunku prawnego/umowy, a jedynie następczy jej wybór w chwili powstania roszczenia wynikającego z umowy. Artykuł 46 K.p.c. przewiduje możliwość zawarcia tzw. umowy prorogacyjnej, polegającej na tym, że strony mogą umówić się na piśmie o poddanie sądowi pierwszej instancji, który według ustawy nie jest miejscowo właściwy, sporu już wynikłego lub sporów mo-

⁴ Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Pod redakcją K. Piaseckiego, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 1996r., str.164.

gących wyniknąć w przyszłości z oznaczonego stosunku prawnego. Sąd ten, jeżeli strony nie postanowiły inaczej, będzie wówczas sądem wyłącznie właściwym. W świetle przytoczonego przepisu możliwe jest odejście od generalnego modelu właściwości ogólnej, jednak tylko wtedy, gdy jest to przedmiotem indywidualnego uzgodnienia umownego. Skuteczność takiej umowy zależy zatem od zgodnego wyrażenia woli stron.

Tak więc w rozpatrywanym przypadku, w sytuacji konieczności rozwiązywania sporu na drodze sądowej w grę wchodzi tylko dwie właściwości, tj. ogólna i przemianowa. Według właściwości ogólnej, jeżeli powodem jest konsument, to powództwo powinno zostać wniesione do sądu właściwego dla siedziby szkoły (art. 30 K.p.c.). Jeżeli natomiast powodem jest szkoła, to sądem właściwym jest sąd, w którego okręgu konsument ma miejsce zamieszkania (art. 27 § 1 k.p.c.). W przypadku właściwości przemiennej dotyczącej roszczeń wynikających z zawartej umowy o świadczenie usług edukacyjnych, właściwym będzie sąd miejsca wykonania tej umowy – czyli zazwyczaj sąd właściwy dla siedziby szkoły (art. 34 k.p.c.). Jak wynika z powyższego, nie w każdym przypadku sądem właściwym będzie sąd właściwy dla siedziby SKT. Przedsiębiorca narzucając konsumentowi ograniczenie możliwości dochodzenia roszczeń powstałych na tle wykonywania umowy przyczynia się do pogorszenia jego sytuacji, co może być źródłem niewygodny i niepotrzebnej straty czasu, a także zbędnych wydatków. Zapis taki utrudnia mu ponadto skuteczną realizację konstytucyjnego prawa do sądu.⁵

Posługiwanie się postanowieniami umieszczonymi w Rejestrze stanowi wprowadzenie do umowy elementu zakazanego prawnie, a tym samym działania przedsiębiorcy, w tym zakresie, mają charakter bezprawny, niedozwolony z mocy prawa.

Z naruszeniem zbiorowych interesów konsumentów mamy do czynienia, gdy działanie lub zaniechanie przedsiębiorcy godzi w interesy konsumentów jako zbiorowości. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów chroni interesy ogółu konsumentów, większej ich grupy, czyli chroni interesy nieograniczonej liczby podmiotów, których nie da się zidentyfikować.

Ponieważ oferta handlowa skarżonego przedsiębiorcy kierowana jest do bliżej nieokreślonej liczby jego kontrahentów, najczęściej konsumentów indywidualnych (opiekunów zarówno obecnych, jak i przyszłych uczniów), nie ulega wątpliwości, że w rozpatrywanej sprawie mamy do czynienia nie z indywidualnym interesem jednostki, ale ze zbiorowym interesem konsumentów.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że wszystkie, wymienione wyżej, ustawowe przesłanki art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...] zostały uprawdopodobnione. Skarżony przedsiębiorca stosował wzorzec umowny, treść którego zawierała postanowienie uznane za bezprawne i wpisane do Rejestru klauzul niedozwolonych.

Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...], jeżeli w toku postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów zostanie uprawdopodobnione, na podstawie okoliczności sprawy, informacji zawartych we wniosku lub będących podstawą wszczęcia postępowania z urzędu, że przedsiębiorca stosuje praktykę, o której mowa w art. 24, a przedsiębiorca, któremu jest zarzucane naruszenie tego przepisu, zobowiąże się do podjęcia lub zaniechania określonych działań zmierzających do

⁵ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 25 maja 2005r., sygn. akt XVII Ama 46/04.

zapobieżenia tym naruszeniom, Prezes Urzędu może, w drodze decyzji, nałożyć obowiązek wykonania tych zobowiązań.

Równocześnie, w decyzji, o której mowa wyżej, Prezes Urzędu nakłada na przedsiębiorcę lub związek przedsiębiorców, obowiązek składania w wyznaczonym terminie informacji o stopniu realizacji przyjętych zobowiązań, może też określić termin ich wykonania (art. 28 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...]).

Jak wykazano wcześniej, okoliczności sprawy uprawdopodobniły, że SKT stosuje praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów, określoną w art. 24 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej. Jednocześnie przedsiębiorca zobowiązał się do podjęcia działań zmierzających do zapobieżenia tym naruszeniom, poprzez usunięcie kwestionowanych postanowienia ze stosowanych wzorców umownych i aneksowania zawartych umów dotyczących świadczenia usług edukacyjnych.

W ocenie Prezesa Urzędu podjęte zobowiązanie w sposób wystarczający zabezpiecza i chroni interesy konsumentów. Działania przedsiębiorcy w zakresie wykonania zobowiązania polegać mają na konieczności aneksowania wszystkich umów istniejących w obrocie bądź przynajmniej podjęcia przez przedsiębiorcę udokumentowanych działań zmierzających do zmiany wcześniej zawartych umów, polegających na przedstawieniu wszystkim kontrahentom aneksów zawierających nowe regulacje i zawierania umów, z nowymi kontrahentami, w oparciu o opracowany wzorzec.

Biorąc pod uwagę wymienione okoliczności orzeczono, jak w pkt I sentencji.

Ponadto, organ antymonopolowy, w oparciu o zapis art. 28 ust. 2 i ust. 3 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...], określił termin wykonania podjętego zobowiązania na dzień 31 grudnia 2007r., jak również wyznaczył termin na przekazanie informacji o stopniu realizacji zobowiązania na dzień 31 stycznia 2008r.

Mając to na uwadze orzeczono, jak w pkt II i pkt III sentencji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007r. o ochronie [...], w związku z art. 479²⁸ § 2 K.p.c., od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Gdańsku.

Z upoważnienia Prezesa Urzędu
Roman Jarząbek
Dyrektor Delegatury UOKiK w Gdańsku